

Aleg. 125.

Sprawozdanie

Komisji prawniczej o przedłożeniu rządowem z projektem do ustawy zmieniającej niektóre postanowienia o postępowaniu co do praw podlegających według ces. patentu z dnia 5. lipca 1853 Nr. 130 Dz. p. p. wykupowi lub regulacyi

Wysoki Sejmie!

Ces. patentem z dnia 5. lipca 1853 Nr. 130 Dz. p. p. (§. 33 i nast.) ustanowione zostały osobne władze dla przeprowadzenia wykupu lub regulacyi ciężarów gruntowych §§ 1 i 2 tego patentu objętych, a władze te w kraju naszym od roku 1857 dotąd w całej pełni istnieją i urzędują, koszta zarządu zaś ponosi w myśl §. 42 pat. fundusz krajowy w rocznej kwocie 5000 zł.

Wiadomo, że w okresie 36 letnim od r. 1857 do 1893 wspomniane władze dziesiątki tysięcy spraw serwitutowych ostatecznie załatwiały. Wszystkie sprawy po koniec roku 1889 zgłoszone lub prowakowane z bardzo małemi tylko wyjątkami, w ostatnim stadyum roztrzygnięcia się znajdującemi, są już załatwione, a później nieznaczna tylko ilość zgłoszeń lub prowakacyi wpłynęła, mianowicie w r. 1890 85 nowych spraw, w r. 1891 35, a w r. 1892 8 spraw nowych, a z tych także już większa część jest ukończoną lub blisko zakończenia.

Ztąd można wnioskować, że w kraju już bardzo mała tylko istnieje liczba ciężarów gruntowych podlegających postanowieniom pat. z dnia 5. lipca 1853, a z całą stanowczością można twierdzić, że pozostałe jeszcze nie zgłoszone ciężary gruntowne tego rodzaju są mniej ważne albo wcale nieznaczne, inaczej bowiem strony intresowane w ciągu tak długiego czasu nie byłyby zaniechały zgłoszenia lub prowakacyi.

Dla tej przypuszczalnie bardzo drobnej liczby mniej ważnych wypadków, które może w kraju jeszcze istnieją i w przyszłości interwencyi władz by wymagały, nie potrzebną już jest odrębna i wyjątkowa organizacya władz jak ją cytowany patent ces. z r. 1853. zaprowadził, można już bez narażenia na szwank interesów kraju i jego mieszkańców, wrócić do zwyczajnej judykatury sądów i władz politycznych, a trzeba to uczynić już teraz tem bardziej, że przez to usunie się jedno z ostatnich (a może nawet już ostatnie), urzędzeń wyjątkowych, wywołanych zmianą stosunków ekonomicznych i społecznych kraju wskutek zniesienia stosunku poddańczego powstałą, a nadto fundusz krajowy dość znaczną roczną kwotę zaoszczędzi.

Z uznaniem przeto przyjąć należy inicjatywę c. k. Rządu, który w przedłożonym Wysokiemu Sejmowi pismem Jego Excelencyi Pana Namiestnika z dnia 17. stycznia 1894, L. 625/pr. projekcie do ustawy, dąży do zakończenia czynności władz dla wykupu i regulacyi ciężarów gruntowych istniejących i ostatecznego zniesienia tych władz.

To przedłożenie rządowe przekazał Wysoki Sejm uchwałą z dnia 20. stycznia 1894 komisji prawniczej, która zbadawszy takowe, doszła do przekonania, że zasady w tym projekcie przyjęte są słuszne i potrzebom tak kraju jak i stron interesowanych zupełnie odpowiadają.

Projekt rządowy wychodzi przedewszystkiem z tego założenia, że strony interesowane, które przed ogłoszeniem nowej, obecnie projektowanej ustawy, już zgłosiły lub prowokowały w c. k. krajowej komisji dla wykupu lub regulacyi ciężarów gruntowych pewną sprawę, już przez to samo nabyły prawo aby ich roszczenia rozpoznawane były przez tę komisję według przepisów dotąd istniejących, i że prawa tego pozbawiać ich nie można, zwłaszcza że postępowanie przed komisją krajową jest dla stron znacznie łatwiejszem i mniej kosztownem, aniżeli postępowanie sądowe i zwykłe polityczne.

Dlatego projekt ustawy postanowia w §. 1. że na teraz ustaje działalność władz serwitutowych tylko dla tych spraw, które po dzień ogłoszenia nowej ustawy, jeszcze zgłoszone, względnie prowokowane nie były; z tego wypływa a contrario, że sprawy po dzień ogłoszenia nowej ustawy już zgłoszone lub prowokowane, i nadal będą rozpoznawane i rozstrzygane przez władze serwitutowe, i że te władze po ukończeniu wiszących spraw istnieć przestaną. Jakkolwiek przy loicznej interpretacyi §. 1. w brzmieniu projektem rządowym przedstawionem, wniosek ten rozumie się sam przez się, komisya przecieź sądziła, że dla jasności ustawy należy zaraz w pierwszym paragrafie afirmatywnie i wyraźnie zaznaczyć nie tylko w których wypadkach działalność władz serwitutowych na przyszłość ustaje, ale także w których wypadkach po ogłoszeniu nowej ustawy, władze te jeszcze urzędować mają i kiedy ostatecznie będą uchylone. Z temi postanowieniami łączy się ściśle zastrzeżona §. 3. projektu rządowego nienaruszalność orzeczeń dotychczasowych władz serwitutowych, po ogłoszeniu nowej ustawy wydanych, i dlatego komisya sądziła, że to zastrzeżenie zaraz w §. 1. ma być umieszczone, wskutek czego §. 3. projektu rządowego odpada.

Te uwagi tłómaczą zmiany, jakie Komisya w §. 1. projektu rządowego poczyniła, które to zmiany są czysto stylistyczne, a zasady przez c. k. Rząd przyjętej wcale nie naruszają.

W §. 1. należało oprócz praw §§. 1. i 2. patentu z dnia 5. lipca 1853. objętych także wymienić prawa w ustawie krajowej z dnia 26. kwietnia 1871. L. 18. dz. u. kr. wyrażone, ponieważ i te prawa równie postanowieniom patentu z dnia 5. lipca 1853 podlegają.

Ponieważ przypuszczamy możliwość, że w kraju jeszcze istnieją ciężary gruntowe podlegające wykupnu lub regulacyi w myśl patentu z r. 1853. i że strony interesowane po ogłoszeniu nowej ustawy domagać się będą co do tych ciężarów interwencyi władz, to po usunięciu §-fem 1. projektowanej ustawy działalności dotychczas istniejących władz serwitutowych, potrzeba oznaczyć ustawą te władze, które na przyszłość powołane będą do rozstrzygnięcia takich spraw. W tej sprawie należy rozróżnić między sporami natury prawno-cywilnej, t. j. sporami o to, czy roszczone prawo i w jakim rozmiarze istnieje lub nie, a kwestyą czy i w jaki sposób prawo istniejące wykupione lub uregulowane być ma.

Co do pierwszej części, t. j. co do sporu z prawa prywatnego, nie pozostaje nic innego, jak przywrócenie kompetencyi sądów; bo choćby ustawa rozstrzygnięcie takich sporów przekazała władzy politycznej, zawsze stronom wolną by została droga prawa przed sądami (art. 15. ust. z dnia 21. grudnia 1867. Nr. 144. dz. u. p.)

Projekt rządowy zastrzega tylko, aby postępowanie przed sądami było sumaryczne, a Komisya dodała, aby sądy w tem postępowaniu zastosowały także przepisy §. 2.,

4. i 5. rozp. minist. z dnia 24. paźdz. 1860. L. 249. obowiązującego tylko w Galicyi, które znakomite ułatwienia przysparzają stronom w sporze będącym.

Inne zmiany §. 3. projektu rządowego (§. 2. projektu Komisji) przez Komisję poczynione są czysto stylistycznej natury.

Co się zaś tyczy kwestyi, czy w danym wypadku ciężar gruntowy ma być wykupiony lub uregulowany i w jaki sposób jedno lub drugie nastąpić ma, to w tej mierze nie rozstrzyga już prawo prywatne, lecz względy publiczne; mianowicie względy na interesa ekonomiczne i społeczne kraju, a postanowienia patentu z r. 1853. do tego się odnoszące noszą wybitną cechę prawa publicznego, i dla tego do rozstrzygnięcia tej kwestyi władze polityczne winne być powołane.

Tej zasadzie odpowiada w zupełności §. 4. projektu rządowego (§. 3. proj. Kom.).

Rozchodziłoby się tylko o to, czy i nadal by należało zachować różnicę między prawami, które z urzędu mają być wykupione lub uregulowane, a temi, które tylko na żądanie jednej ze stron interesowanych wykupnu lub regulacyi winne ulegać.

Ze względu na małą liczbę uprawnień podlegających postanowieniom patentu z r. 1853, jakie w kraju jeszcze istnieć mogą, i ze względu na to, że one na ogólne stosunki ekonomiczne i społeczne kraju (właśnie dla małej ich liczby i małego znaczenia) szkodliwego wpływu wywierać nie mogą, komisya sądzi, że należy uchylić wspomnianą różnicę, i orzec, że władze polityczne odtąd tylko na żądanie stron w podobnych sprawach wkraczać mogą. Komisya jest w tem zgodną z projektem rządowym. I w tym §-fie Komisya poczyniła zmiany tylko stylistyczne, które wyjaśnień nie potrzebują.

Dalsze postanowienia projektowanej ustawy są tylko koniecznym wynikiem zasad w poprzednich paragrafach przyjętych i do wykonania nowej ustawy i usunięcia możliwych wątpliwości niezbędnie potrzebne.

Komisya sądzi przeto, że należy je przyjąć wedle projektu rządowego i proponuje tylko zmianę stylistyczną w §. 9. proj. rząd. (§. 8 projektu Komisji).

Komisya wnosi tedy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączoną .i. ustawę.

Lwów, 26. stycznia 1894.

Przewodniczący:

Zoll.

Sprawozdawca

Fruchtman.

U S T A W A

z dnia obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, którą zmienia się niektóre postanowienia Cesarskiego patentu z dnia 5. lipca 1853. Dz. pr. p. Nr. 130 i ustawy krajowej z dnia 26. kwietnia 1871. Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 18. o wykupnie i regulacyi ciężarów gruntowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

§. 1.

Z dniem ogłoszenia niniejszej ustawy ustaje działalność Władz dla spraw wykupu i regulacyi ciężarów gruntowych co do wszystkich praw wyszczególnionych w §. 1 i 2. Ces. patentu z dnia 5. Lipca 1853 Nr. 130. Dz. pr. p., i w ustawie krajowej z dnia 26 Kwietnia 1871 Nr. 18 dz. u. k. które do tego dnia u c. k. komisji krajowej dla spraw wykupu i regulacyi ciężarów gruntowych zgłoszone względnie prokowane nie zostały (§. 6 patentu). Odtąd władze te załatwiać będą tylko takie sprawy, które do dnia ogłoszenia niniejszej ustawy w wspomnianej c. k. komisji krajowej już były zgłoszone względnie prowokowane a orzeczenia ich w myśl §. 34 patentu wydane i nadal w drodze prawa zaczepione być niemogą. Po ukończeniu spraw jeszcze po ogłoszeniu niniejszej ustawy do ich kompetencyi należących, władze te istnieć przestaną.

§. 2.

Od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy wszelkie spory o to, czy prawa w poprzednim

§. 1 wymienione, dotychczas nie zgłoszone względnie nie prowakowane istnieją lub nie, tudzież spory co do punktów określonych w §. 7. lit. a do włącznie f' ces. patentu z dnia 5. lipca 1853 Nr. 130 dz. p. p. mogą być wytaczane tylko przed sądami, które takie spory rozstrzygać będą w drodze procesu sumarycznego z zastosowaniem §. §. 2. 4. i 5. rozporządzenia ministeryalnego z dnia 24 Października 1860 Nr. 249 dz. p. p.

§. 3.

Wykupno lub regulację praw w §. 1 wymienionych, dotychczas niezgłoszonych, względnie nie prowokowanych, o ile prawa te zgodnem oświadczeniem stron lub wyrokiem sądowym ustalone zostały, przeprowadzać będą na żądanie obowiązanego lub uprawnionego, c. k. Władze polityczne.

§. 4.

Do wydania orzeczenia o wykupnie lub regulacji powołane jest w I. Instancyi c. k. Namiestnictwo. Potrzebne w tym celu dochodzenia przeprowadzać będzie z polecenia c. k. Namiestnicstwa z reguły to c. k. Starostwo, w którego obrębie położony jest grunt służebny. Do niego należyć będzie przeprowadzenie wszystkich czynności urzędowych, które według instrukcyi obwieszczonej rozporządzeniem ministeryalnym z dnia 31 Października 1857 N. 218. Dz. pr. p., pod względem wykupu lub regulacji praw poruczone są c. k. komisji miejscowej.

§. 5.

Przeciw orzeczeniom c. k. Namiestnictwa służy w nieprzekraczalnym terminie 6 tygodni rekurs do c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych, które rozstrzygać będzie w porozumieniu z c. k. Ministerstwem rolnictwa.

§. 6.

Koszta wynikłe z powodu dochodzeń co do wykupu lub regulacji, pokrywane będą według przepisów obowiązujących w postępowaniu Władz politycznych. O obowiązku uiszczenia ich orzec należy w toku instancyi.

§. 7.

Powyższe postanowienia mają być stosowane także do tych w §§. 1. i 2. Cesarskiego

patentu z dnia 5. Lipca 1853 i w ustawie krajowej z dnia 26. Kwietnia 1871 L. 18. Dz. u. k. wymienionych praw, które dopiero po ogłoszeniu tego patentu (§. 43) nabyte zostały, o ile te prawa już przed ogłoszeniem niniejszej ustawy nie zostały zgłoszone, względnie prowokowane u Władzy krajowej dla spraw wykupu i regulacyi ciężarów gruntowych.

§. 8.

Niniejsza ustawa nie narusza w niczem postanowień ustaw państwowych z 7. Czerwca 1833. Dz. pr. p. Nr. 92 i 94 o składaniu gruntów rolniczych i dzieleniu gruntów spółnych, o ile one odnoszą się do wymienionych w §. 1 ustęp 4 ad a) i b) Ces. patentu z 5. Lipca 1853 praw spółnego posiadania i używania gruntów.

§. 9.

Postanowienia Ces. patentu z 5. Lipca 1853 i obwieszczonej rozporządzeniem ministeryalnym z 31. Października 1857 Dz. pr. p. Nr. 218 instrukcyi, o ile nie zostały zmienione niniejszą ustawą, obowiązywać będą tak sądy jak i Władze polityczne.

§. 10.

Co do praw §. 1. niniejszej ustawy objętych, przestają obowiązywać postanowienia rozporządzenia ministeryalnego z 3. Września 1855 Dz. pr. p. Nr. 161 w ustępach 1 i 2.

§. 11.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych, sprawiedliwości, rolnictwa i skarbu.
